ULUSLARARASI DİL, EDEBİYAT VE KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
INTERNATIONAL JOURNAL OF LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE RESEARCHES
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ, ЛИТЕРАТУРОВЕДЧЕСКИХ И КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

E-ISSN: 2667-4262

Atıf/Citation: Şen, R. (2026). "Kedi Gezegeni" romanı üzerinden Çin toplumu eleştirisi. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi (UDEKAD)*, 9 (3), 1134-1150. DOI: https://doi.org/10.37999/udekad.1938157

Rumeysa ŞEN*

KEDİ GEZEGENİ ROMANI ÜZERİNDEN ÇİN TOPLUMU ELEŞTİRİSİ

ÖZET

1932 yılında kaleme alınan *Kedi Gezegeni*, Lao She'nın modern Çin edebiyatındaki özgün konumunu pekiştiren ve bilimkurgu geleneğinin yerli temsilcileri arasında gösterilen önemli bir yapıttır. Yazarın kurguladığı uzak gezegenin dünyası ve bu dünyanın sakinleri olan kedi-insanlar aracılığıyla içinde bulunduğu toplumun yapısal çöküşünü ve ahlâkî bunalımını nasıl deşifre ettiği, makalenin temel inceleme eksenini oluşturmaktadır. Romanın edebi türü zaman zaman kafa karışıklığı yaratsa da, gerçekliği temsil etme ve topluma ibret sunma kaygısının metnin merkezine yerleşmesinin, yapıtı saf türün sınırlarının ötesine taşıdığını ve onu daha ziyade bir hiciv ya da alegorik kurgu olarak nitelendirmenin daha isabetli olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda makale, *Kedi Gezegeni*'ni yalnızca yaklaşan bir çöküşün edebi habercisi olarak değil, Lao She'nın yaşadığı dönemin Çin toplumunu katmanlı biçimde yansıtan bir toplumsal portre olarak okumayı hedeflemekte; böylece eserin Çin toplumundaki yapısal ve ahlaki çöküşü bilimkurgu unsurları üzerinden nasıl deşifre ettiğini gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Lao She, Kedi Gezegeni, Çin Edebiyatı

A CRITIQUE OF CHINESE SOCIETY THROUGH THE NOVEL *CAT COUNTRY*

ABSTRACT

Cat Country, written in 1932, is a significant work that cements Lao She's distinctive place in modern Chinese literature and is widely regarded as one of the foremost domestic representatives of the science fiction tradition. This article examines how the author, through the world of a distant planet and its inhabitants—the cat-people—lays bare the structural decay and moral crisis of the society in which he lived. Although the novel's genre has at times been ambiguous, its central concern with representing reality and offering a cautionary lesson carries it beyond the boundaries of a single genre. In this respect, it is more appropriate to characterize it as satire or allegorical fiction. Accordingly, this article reads Cat Country not merely as a literary warning of an impending collapse, but as a multilayered social portrait reflecting Chinese society in Lao She's time. In doing so, it aims to show how the work exposes the structural and moral degeneration of Chinese society through science-fictional elements.

Keywords: Lao She, Cat Country, Chinese Literature

* Öğr. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çin Dili ve Edebiyatı, İstanbul/Türkiye. / Lecturer, PhD, Istanbul University, Department of Chinese Language and Literature, Istanbul/Turkiye. E-mail: rumeysa.sen@istanbul.edu.tr

Makale Bilgisi (Article Info): Araştırma makalesi / Research Article, Makale Geliş Tarihi (Received): 26.04.2026, Makale Kabul Tarihi (Accepted): 21.09.2026

Giriş

Bilimkurgu edebiyatı, klasik edebiyat geleneği içerisinde çoğu zaman kaçış edebiyatı olarak görülüp, uzun yıllar yeterli saygınlığı göremese de, onun çoğunlukla merkezden uzak bir yerde konumlandırılması sıklıkla edebiyata biçilen rol ile ilgilidir. Yaygın kabule göre, edebiyatın merkezinde insan yer alır, insana dairdir ve insanın duygularını, düşüncelerini, sorunlarını ifade etmek için vardır. Bu yüzden bilimkurgu edebiyatında insana dair değerlerin geri plana itilmesi ve bilimsel determinizm kaynaklı teknolojiye ve makinalara yönelik aşırı ilgi, edebiyat camiasının bilimkurgu romanlarına yönelik eleştirilerinin başında gelmektedir.

Edebiyat her ne kadar insan için, insana dair olsa da, insanın gerçekliğinden, sorunlarından kaçması da, dolaylı yollardan da olsa yine insanla alakalıdır. Kaçış her zaman bir oyalanma olmamakla birlikte, aslında insanın varoluşsal bir ihtiyacı olduğu çoğu zaman görmezden gelinir. Bilimkurgu yazarı, her ne kadar yarattığı ütopya veyahut distopya ile gerçeklerden uzaklaşıyor gibi görünse de, aslında insanın gizli kalmış arzularını, hayallerini ve dahası korkularını yansıtır. İnsanın hayal gücünün sınırlarını zorlayan, kimi zaman insanlığa yeni buluşların ve keşiflerin kapısını aralama cesareti veren bilimkurgu romanları, sadece gelecekle ve var olmayanla ilgili olmamış, bazen de var olmayan üzerinden var olan eleştirilmiş, tartışılmıştır. Çoğu zaman saçma ve olağandışı görünen kurguların altında, zekice işlenmiş ince dokundurmalar, yol gösterici işaretler, bilimkurgunun aslında hiçbir zaman var olandan ve içinde bulunduğu zaman ve mekandan kopmadığının en büyük göstergeleridir.

Türkiye ve Çin gibi bazı Batı dışındaki toplumlarda bilimkurgu edebiyatı tarihine baktığımızda, bu türün Batı'dakinin aksine saf bir eğlence amacıyla ortaya çıkmadığı göze çarpmaktadır. Çin ve Türkiye gibi toplumlarda ilk bilimkurgu romanlarının ortaya çıktığı dönemlerin, genellikle ülkenin zor zamanlardan geçtiği, çoğunlukla bir varoluş mücadelesi verildiği dönemler olduğu, ayrıyeten bu tarz romanları çeviren veya telif eden yazarların pek çoğunun ülkeyi ve toplumu bu çıkmazdan kurtarma amacı güttükleri görülmektedir. Bu makaleye konu olan Çinli yazar Lao She'nın *Kedi Gezegeni* romanı da benzer şartlar ve amaçlar doğrultusunda kaleme alınmış bir romandır. Yazar neden böyle bir roman kaleme almasının en temel sebebinin 'memleket işlerine duyduğum derin hayal kırıklığı' olduğunu ifade eder. Devamında ise 'askerî ve diplomatik alanlardaki türlü başarısızlıklar, benim gibi biraz duygulu ama pek derin görüş sahibi olmayan birini, öfkeden umutsuzluğa sürüklemiştir' itirafında bulunur (Lao She, 1985, s. 545).

İlk olarak 1932 yılında 'Modern'《现代》dergisinde tefrika edilmeye başlayan roman, 1933 yılında ise kitap olarak basılmıştır (Song, 2020, s. 232). Lao She'nın kitabı kaleme almadan bir sene öncesine, yani 1931 yılına baktığımızda, ülkenin ve toplumun içinde bulunduğu zorlu dönemi açık bir şekilde görebilmekteyiz. 1931 yılında Çin'in kuzey doğusunda tarihe Mukden olayı olarak geçen ve Japonya'nın Çin'in Mançurya bölgesini ele geçirme sürecini başlatan olay vuku bulmuş (Zhongguo Kangri Zhanzheng Shi Bianxiezu [ZKZS Bianxiezu], 2011, s. 32), sonrasında Şanghay, Japonlar tarafından bombalanmıştır (ZKZS Bianxiezu, 2011, s. 64). 1911 yılında binlerce yıllık hanedanlık geleneğinin yıkıldığı yetmiyormuş gibi, daha çiçeği burnunda yeni kurulan Çin Cumhuriyeti de elden gitmek üzeredir. Yolsuzluk had safhalara çıkarken, insanlar yaşanan gelişmelere karşı kayıtsız kalmakta, toplumun büyük bir kısmı ise açlıkla mücadele etmektedir. Dönemin toplumuna dair en gerçekçi tasvirler için, Lu Xun'ün '*Bir Delinin Günlüğü'*, '*Kong Yiji'*, '*İlaç*' gibi birkaç kısa öyküsüne veyahut Lao She'nın birkaç denemesine (Lao She, 1985, s.529) göz atmak yeterli olacaktır. Lao She, *Kedi Gezegeni* romanını işte tamda böyle bir

tarihi arka planda kaleme almıştır. Romanın geneline hakim olan depresif havanın kaynağı da bu sebeplerdir (Bady, 2005, s.58).

Lao She'nın gözünde bu roman 'başarısız' sayılmış, yarısında pişman olup bırakılmak istenmiştir (Lao She, 1985, s. 544). Hatta sonraki yıllarda kitaba gelen eleştirilerden ötürü basımı durdurulmuştur (Song, 2020, s.233). Ancak bugüne geldiğimizde, pek çok dile çevrilerek dünyanın dört bir yanından okuyucu ile buluşmuş, pek çok araştırmacı tarafından Çin bilimkurgu roman geleneğinin önemli temsillerinden birisi olarak gösterilmektedir. Tayvanlı edebiyat eleştirmeni Wang Dewei, *Kedi Gezegeni* romanını Cumhuriyet döneminde nadir görülen bir metin olarak değerlendirmektedir (Wang, 2003, s.430). Song Mingwei ise Geç Qing dönemi ile yeni nesil bilimkurgu dönemi arasında, *Kedi Gezegeni* romanı için 'denizin ortasında yalnız bir ada' benzetmesi yaparak, pek çok araştırmacının bahsi geçen dönem için tek araştırma nesnesi olduğunu ifade eder.

Her ne kadar romanın edebi türü son zamanlarda sıklıkla bilimkurgu[1] olarak sınıflandırılsa da (Song, 2020, s.235), salt bir bilimkurgu romanı olarak nitelendirmek doğru olmayacaktır. İçerisinde pek çok bilimkurgu öğesi barındırmasına rağmen, örneğin başka gezegenlere yolculuk, uzaylı diyebileceğimiz türlerle etkileşim kurmak gibi, ancak romanın tümünü okuyup bitirdiğimizde, bu öğelerin oranının oldukça yetersiz ve verimsiz kullanıldığı görülecektir. Zaten romanın türü hususunda tartışmaların çıkmasının da ana sebebi budur. Çünkü romanda büyük bir toplum eleştirisi gizlidir. Romanın toplumsal gerçekleri eleştirme ve insanlara öğüt verme amacı, kalan tüm fantastik öğeleri gölgede bırakır. Shi Chengjun (Shi, 1982), Jiao Heran (Jiao, 2012), Yuan Liangjun (Yuan, 1997) gibi araştırmacılar, romanı doğrudan bir hiciv romanı olarak sınıflandırır. Ünlü edebiyat eleştirmenlerinden Xia Zhiqing de romanın hiciv öğelerine dikkati çekerek, 'Çinli bir yazarın kendi toplumuna en acımasız eleştirisidir' ifadelerini kullanır (Xia, 2015, s. 398). Zaten Lao She'nın kendisi de romanını 'mizahi, hiciv içeren bir yazı' (Lao She, 1985, s. 544) olarak kategorize etmektedir.

Her ne kadar azımsanmayacak sayıda araştırmacı roman için hiciv örneği demeyi tercih etse de, aslında onu geleneksel bir hiciv olarak direk etiketlemeye karşı çıkan isimler de vardır. Ho K.K. Toomy, bir makalesinde mizah unsurunun distopya ile ütopik hiciv ayrımında önemli bir yere sahip olduğunu vurguladıktan sonra, Lao She'nın bilinçli olarak mizahtan uzak durması ve karamsar bir atmosfer tercih etmesi ile, eserin geleneksel hiciv romanından ayrıldığını, distopik bir eser olduğunu savunur (Ho, 1987). Aynı şekilde, Çin bilimkurgu edebiyatının gelişim tarihini konu alan bir eserde, '*Kedi Gezegeni* Çin bilimkurgu geleneği içinde distopik tarzın bayraktarlığını yapmıştır' ifadeleri kullanılır (Dong, 2017, s. 2). Sonuç olarak farklı sınıflandırmalara dair araştırmacı görüşlerinden anlaşılacağı üzere, bu romanı salt bir edebi türün dar çerçevesine sıkıştırmak doğru olmayacaktır.

Romana gelecek olursak, olaylar birinci kişinin ağzından aktarılır ve onun Mars'a yaptığı yolculukta uzay gemilerinin düşmesi ve Kedi Gezegeni'ne inmeleri sonrasında orada yaşadıklarını anlatmaktadır. Kedi Gezegeni, adı üzerinde kedi yüzlü insanlardan oluşan, geçmişi oldukça eskilere dayanan kadim bir gezegendir ve Büyük Akrep denilen kedi tarafından yönetilmektedirler. Şehrin dışında yer alan ve üzerinde büyülü yaprakların yetiştiği bir orman bulunmaktadır. Bu yaprakları yiyenler, ne acıkır, ne de yorulur. O yüzden kedi gezegeninin sakinleri, sadece bu

[1] Bknz. Ma, Bing: "Xiangxiang de benbang—Alisi Zhongguo youji, Maocheng ji, Guitu riji, Bashi yi meng helun", Zhou, Liyan: "Fan wutuobang shiye zhong de Maocheng ji".

yaprakların yetiştiriciliği ile uğraşırlar, çünkü bu yapraklar ülkede para eden tek şeydir. Ana kahramanımız, arızalanan uzay aracıyla bu gezegene düştükten sonra, kediler tarafından tutsak edilir. Kedi gezegeninde kaldığı süre zarfında, kedi halkını yakından gözlemler ve onları adım adım uçuruma sürükleyen toplum yapısını net bir şekilde görme fırsatı yakalar.

Bu makale, Lao She'nın Kedi Gezegeni romanındaki alegorik unsurlar aracılığıyla 1930'lar Çin toplumundaki yapısal ve ahlaki çöküşü nasıl deşifre etmektedir ve bilimkurgu unsurları toplumsal gerçekliğin eleştirisinde nasıl bir işleve sahiptir soruları etrafında şekillenmektedir. Ayrıca çalışmada metin merkezli yakın okuma ve tarihselci eleştiri yaklaşımları benimsenmiş olup, 'toplumsal atalet', 'eğitimde yozlaşma' ve 'kültürel taklitçilik' gibi temalar altında metin analiz edilerek, yazarın kurgusal seçimleri ve hiciv kullanımı, metnin tarihsel arka planıyla bir arada yorumlanarak, böylece eserin taşıdığı alegorik anlamlar deşifre edilmeye çalışılmıştır.

Tarihsel Arka Plan

Köklü bir yazılı edebiyat geçmişine sahip Çin toplumunun bilimkurgu eserleri ile tanışması XIX. yüzyılın sonlarına denk gelmektedir. 1891 yılında İngiliz misyoner Timothy Richard tarafından çevrilen ve Amerikalı yazar Edward Bellamy'e ait '*Geriye Bakış 2000'den 1887'ye*' adlı eserin yayınlanması, Çin toplumunun bilimkurgu edebiyatıyla ilk tanışması olarak kaydedilir (Dong, 2017, s. 2). XX. yüzyılın başlarına gelindiğinde, 'Çin bilimkurgusunun miladı' (Jia, 2016) sayılan 1902 yılında önemli bir dizi gelişme yaşanır. Dönemin önde gelen reformcularından biri olan Liang Qichao, editörlüğünü yaptığı dergide Jules Verne'den '*Denizler Altında Yirmi Bin Fersah'* eserini Çinli okurla buluşturmasının ardından '*Yeni Çin'in Geleceği'*[2] (新中国未来记) adlı telif bir roman kaleme alır. Bu gelişmeleri yine Liang Qichao tarafından yapılan ve Fransız yazar Camille Flammarion'a ait olan '*Omega: Dünyanın Son Günleri'* (世界末日记) roman çevirisi, 1903 yılında Lu Xun tarafından Jules Verne '*Ay'a Yolculuk'* (月界旅行) çevirisi, 1904 yılında ise Huangjiang Diaosou (荒江钓叟) tarafından Çin'in ilk özgün bilimkurgu romanı sayılan '*Ay Kolonisi Romanı*'nın (月球殖民地小说) yayınlanması gibi bir dizi önemli gelişme takip eder. Tüm bu girişimler, Çin bilimkurgu edebiyatının ortaya çıkışına zemin hazırlayan öncü adımlar olarak tarihsel önem taşımaktadır (Dong, 2017, s. 68).

XX. yüzyılın başlarında ister politik romanlara ister bilimkurgu romanlarına yönelik toplumda artan ilgi, dönemin şartlarıyla yakından ilişkilidir. XIX. yüzyılın sonları XX. yüzyılın başları Çin'de siyasi ve toplumsal açıdan ciddi sorunlarla karşılaşıldığı, dönemin aydınlarının bu sorunlara çözüm üretebilmek için her yolu denedikleri sancılı bir süreçtir. Bu dönemde, Liang Qichao gibi isimlerin başını çektiği '*Yeni Roman'*, '*Roman Dünyasında Devrim'* gibi söylemler, edebi bir hareket olmaktan çok, büyük bir toplumsal ve siyasal dönüşüm hedefleyen bir hareket olmuştur. Liang için 'yeni roman yeni toplum, yeni toplum ise yeni bir Çin' demekti (Jia, 2016). Roman ve toplumsal yönetim arasındaki ilişkiyi tartıştığı bir makalesinde, 'bir ülke halkı yenilenmek isteniyorsa, öncelikle o ülkenin romanını yenilemek gerekir' (Liang, 1999, s. 884) ifadelerini kullanarak romanların toplumu eğitme ve algısını şekillendirme noktasındaki işlevine vurgu yapar. Sonuç olarak, toplumu eğitme görevini sırtlanan dönemin aydınları, kalemlerini birer kılıç gibi kuşanarak ideolojik pek çok eser çevirisi yapmış, telif eser kaleme almıştır. Bu süreçte uzun yıllar Çin edebiyatı içinde merkezde konumlanamayan roman türü, 'eğer Konfüçyüs bugün yaşamış olsaydı, *İlkbahar Sonbahar Yıllıkları*'nı değil, insanlığı uyandıracak etkili bir roman

[2] Bu eser bilimkurgu unsurları içermesine rağmen yoğun politik içeriğinden ötürü genel olarak politik roman olarak kabul edilmektedir.

kaleme alırdı' (Xia, 1905) dedirtecek kadar değer kazanır. Astronomiden tıbba, pek çok alanda yaşanan gelişmeler, tüm dünya halklarını olduğu gibi Çin toplumunu da heyecanlandırmış, roman aracılığı ile halkın bilime ve geleceğe yönelik ilgisini harekete geçirmek, aydınlar arasında tabiri caizse bir tür modaya dönüşmüştür (Jia, 2017). Bilimkurgu romanlarının, ilginç olay örgüleri sayesinde okurun dikkatini çekmesinin yanı sıra, politik romanlardan daha 'güvenli' bir eleştiri alanı açması, yazarları bu türe yönelten önemli sebeplerin başında gelir.

Çin bilimkurgu edebiyatı geleneğine baktığımızda, her ne kadar Geç Qing döneminde (1840-1912) bilimkurgu niteliği taşıyan bazı teknolojik ütopya örneklerine rastlanılmış olsa da, bu örneklerin 'felsefi roman', 'ideal roman' gibi farklı şekillerde etiketlenmesi ve bu sınıflandırmaların tam olarak modern anlamda bilimkurgu tanımlamalarını karşılamaması gibi sebeplerden ötürü göz ardı edilmektedir. Buna rağmen Geç Qing dönemi ve bu eserleri bilimkurgu edebiyatının fiilen filizlendiği dönem olarak nitelendiren ve Çin bilimkurgusunun kökleri görerek bütüncül tavır sergileyen pek çok araştırmacı bulunmaktadır (Jia, 2017). Ancak bilimkurgu edebiyatının kökenleri bu makalenin ana araştırma problemini oluşturmadığı için, kapsamlı bir şekilde ele alınmayacaktır.

Cumhuriyet dönemine (1912-1949) gelindiğinde ise, toplumsal kaos ve yaşanan şiddetli ideolojik çatışmalardan ötürü, önceki dönemde görülen teknolojik ütopyaların yerini toplumsal distopyaların almaya başladığı görülmektedir. Çin Cumhuriyeti kurulduktan sonraki 37 yıllık süreç, binlerce yıllık feodal düzenin yerine demokratik bir sistem kurma çabalarına, savaş ağaları arasındaki çatışmalara, Japon işgaline, Komünist Parti ve Milliyetçi Parti arasındaki güç mücadelesine sahne olduğu bir dönemdir. Bu yüzden bu dönemde ortaya çıkan eserlerde, karanlık ve karamsar bir atmosfer, toplumsal kurtuluş, toplumsal çöküş gibi temalara sıklıkla rastlanır. Lao She'nın *Kedi Gezegeni* romanı da kendi döneminin dinamiklerini ve ruh halini oldukça güzel bir şekilde yansıtmaktadır. Onun bu eseri Çin bilimkurgu edebiyatında ilk 'soft' bilimkurgu distopyası olarak kabul edilir (Wu, 2013, s.11). Çin'in önde gelen bilimkurgu araştırmacılarından Wu Yan bir makalesinde, Çin ve Batı bilimkurgu edebiyatlarını karşılaştırdıktan sonra, Çin bilimkurgusunun çoğunlukla toplumsal kurtuluş ve kültürel gerileme kaygısına odaklandığını ve bir nevi siyasi baskılar ve kültürel değişimlere karşı verilen kültürel bir cevap olduğunu ifade eder (Wu, 2013, s. 2).

Romanın yazıldığı dönemin dinamiklerini ve tarihsel arka plana dair bilgi sahibi olmak, roman içerisinde yazarın kurguladığı dünyayı ve alegorik unsurları deşifre etme noktasında büyük rol oynamaktadır. Romanda bahsi geçen 'büyülü yapraklar' veya toplumun bu yapraklara bağımlı şekilde yaşamaları her ne kadar ütopik görünse de, XIX. yüzyıl sonlarından itibaren Çin toplumunda görülen afyon bağımlılığı, 'büyülü yaprak'ların aslında Çin'de zaten var olduğunu göstermektedir. Milletler Cemiyeti'nin (Société des Nations) 1933 tarihli bir raporunda Çin'de afyon üretimi ve kullanımının ulaştığı korkutucu tabloyu gözler önüne sermektedir:

> Çin'in gerçek durumu korkunçtur. Yabancı ülkelerde üretilen uyuşturucu maddeler Çin pazarını doldurmakta, yabancılar çeşitli ayrıcalıklardan yararlanmakta, yerleşim yerleri ve imtiyaz bölgeleri kurmakta, işgal ettikleri yerlerde her yerde fabrikalar açmaktadırlar. Çin, tarihte hiçbir ülkenin yaşamadığı zehirli uyuşturucuların yol açtığı bir yıkıma maruz kalmıştır. İnsanlar sık sık Çin'in lokantacılık sektöründen söz ederleri fakat bu ülkenin her yıl afyon ve uyuşturucu zehirleri üzerine harcadığı sermayenin 100 milyon Amerikan dolarına kadar ulaştığını nereden bilebilirler? Eskiden tahıl ürünlerinin yetiştirildiği topraklara afyon ekilmekte, bu da on milyonlarca insanın açlık nedeniyle ölmesine yol açmaktadır. (Bady, 2005, s. 56)

Afyon bağımlılığı dışında o dönemlerde Çin'in en büyük sorunlarından birisi, eski yeni tartışmasıdır. Yeni nesil aydınlar reform çağrısı yaparken, eski nesil aydınlar, bunu geleneksel kültüre ve var oluşlarına karşı bir tehdit olarak görmekte ve şiddetle karşı çıkmaktadır. Bu dönemlerde çıkarılan gazeteler ve dergilerde sıklıkla iki grup arasında tartışmalara sahne olmaktadır. Romanda kurgulanan Büyük Akrep ve Küçük Akrep aslında tam da eski-yeni çatışmasının, gelenekle modernitenin çarpışmasının toplumsal bir portresidir. Yeniliğe ve değişime karşı çıkan Büyük Akrep ve karşısında değişimi savunan yeni nesil Küçük Akrep konumlandırılır. Lao She bununla da yetinmez, Küçük Akrep üzerinden Çin'de peyda olan yeni nesil aydın sınıfını da eleştirir. Bunlar, ilk başta büyük bir hevesle ülke meselelerine atılan, ancak sonrasında kolaylıkla umutsuzluğa sürüklenen, en sonunda da tepkisiz ve pasif yaşamı seçen yeni nesil aydınlardır. Küçük Akrep de sonunda realitenin verdiği acıdan kurtulmak ve görmezden gelmek için 'büyülü yaprak' yiyerek kendini uyuşturmayı seçen, en sonunda da kendi halkına düşman kesilen, onlara üstten bakan bir karakterdir:

> Bu kadar kafası karışık, cahil, zavallı, fakir, halinden memnun hatta mutlu bir halk; ellerinde sopa olan, büyülü yaprakları ve kadınları çalmaktan başka bir şey bilmeyen askerler; kurnaz, bencil, öngörüsüz, utanmaz, kendi çıkarlarından başka bir şey düşünmeyen ve toplumla hiç ilgilenmeyen siyasetçiler varken kişisel çaba bir işe yarar mı? Kendi başının çaresine bakmak başkalarıyla ilgilenmekten önemlidir! (Lao She, 2024, s. 86)

Romanda 'dişi' kedi insanlar üzerinden yine Çin'de o dönemler değişen kadın profiline yönelik bir eleştiri yapıldığı görülmektedir. Çin-Batı etkileşiminin artmasıyla Çin'de değişim ve dönüşüm her alanda olduğu gibi, 'kadın' üzerinde de derin etkilere sahne olmuştur. Toplumsal dönüşüm hayali kuran bazı Çinli aydınlar, kadınları kimi zaman toplumun zayıf ve yoksul görünmesinin sebebi gördükleri için, kimi zaman da 'halkın anası' ve sonraki neslin müsebbibi gördükleri için onların eğitimine büyük bir misyon atfettiler. Bu hedef doğrultusunda, XX. yüzyılın başlarında Çin'de kadın okulları, kadın dergileri, kadınların eğitimlerini savunan makalelerin sayısında büyük bir artış yaşanır. Dönem aydınların diline pelesenk olan 'Yeni Kadın' kavramı, kısa zamanda aydınların yeni politik düzen, modern kültür idealinin de bir sembolü haline gelir (Zhou, 2012, s. 2-5).

Bu dönemde kaleme alınan pek çok eserde ve bilakis toplumun kendi içerisinde, 'yeni kadın' 'eski kadın' karşıtlığını sıklıkla görülmektedir. Bu kadınlar sıklıkla eski ve yeni, gelenek ve modernite arasında bir çelişki içerisinde resmedilirler. Dahası bu dönemde erkek aydın kesimin bu kadınlara tutumunda büyük bir çelişki olduğu görülür. Onlar hem kadınların özgür olmasını, eğitim almasını, eşitliğini savunurken, aynı zamanda onların fazla özgürleşmesinden de korkmaktadırlar. Bu yüzden bir süre sonra yazılan bazı eserlerde 'yeni kadın' imgesinin altına 'hayat kadınları kadar ahlaksız' iması yerleşmeye başladığı görülür (Zhou, 2012, s. 12). Tarihsel arka plan ile benzer şekilde, Lao She'nın romanında, anlatıcı bir sahnede 'özgür' diye tabir ettiği bir grup kadının sokakta üzerine doğru gelmesinden rahatsızlık duyar ve itibarının zedelenmesinden korktuğu için koşarak oradan kaçmak ister. Anlatıcıya göre bu kadınlar 'itaatkar' ve 'özgür olmayan' kadınlardan değillerdir. Ona göre, çok iyi makyaj yapan, istedikleri gibi sokakta gezen bu kadınlar 'kurallara uymayanlar' idi. Küçük Akrep'in ağzından öğrendiğimize göre bu yeni nesil kadınlar, Büyük Akrep ve büyükelçi gibi karakterler ile temsil edilen eski neslin 'düşmanıdır'. Bunun sebebi de, onları büyülü yapraklar gibi satamamaları ve cariye gibi eve kapayamamalarıdır.

Yazar, romanın devamında geleneksel toplumda kadının yeri ve erkeklerin tutumuna dair eleştirisine büyükelçi ve büyükelçinin karısı üzerinden devam eder. Büyükelçinin temsil ettiği

Çin'in üst sınıf zenginlerinin cinsel arzuları uğruna nasıl kadınları kullandıklarının ifşa edilmesinin yanı sıra, bundan daha trajik olanı ise, büyükelçinin karısının sırf 'eş' sıfatını korumak için eşinin aldığı 8 cariyeye ve tüm aşağılanmalara göz yumması, hatta bunun farkına bile varamayacak kadar cahil ve aciz olmasıdır. Geleneksel toplum ve feodal düzen uzun yıllar boyunca kadınların sessiz kalmalarını, evlilik içerisinde kaderlerine razı olmalarını öğütlemiş, bunu da 'ideal eş' kılıfı altında benimsetmiştir. Çin edebiyatında Lu Xun, Ding Ling, Xiao Hong gibi pek çok yazar hem yazılarında hem de eserlerinde sıklıkla bu sorunları dile getirmişlerdir. Hayattaki en büyük vasfı ve gurur kaynağı büyükelçinin karısı olmak olan büyükelçinin karısı, büyükelçinin cariyelerinin sayısı artıkta nüfuzunun artacağına inanır. Kocasının cariyelerine yaptığı tüm acımasızlıklara rağmen, kaçmak isteyen cariyeleri engeller ve 'büyükelçinin cariyesi kaçarsa itibarımız kalır mıydı?' diye düşünür. Görülen o ki, Lao She'nın yapmak istediği sadece ataerkil Çin toplumunun şehvet düşkünü zenginlerini ifşalamak değil, aynı zamanda kadınların içinde bulundukları içler acısı durumu dahi fark etmekten uzak olduklarını yüzlerine vurmaktır.

Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, Lao She her ne kadar kadınlarla empati yaparak erkek egemen toplumu eleştiriyor gibi görünse de, onun diğer romanlarını ve düz yazılarını incelediğimizde, satır aralarında gizli erkek egemen görüş çok net fark edilmektedir. Öncelikle romanda ben'in ağzından kadınlardan hoşlanmadığı, onların makyaj yapmalarını bir tür sahtekarlık olarak gördüğünü okuyoruz, gerçek hayatta ise, Lao She'nın kadınlara erkekleri evcilleştirmeye çalışmamaları, onlara özgür alan tanımaları uyarısında bulunduğunu görmekteyiz. Daha da ileri giderek modern kadınların modernliklerini gösterebilmek adına erkeklere süs köpeği gibi davrandıklarını, erkeklerin ise karılarından izin almadan bir şey yapamamalarından yakınmaktadır (Lao, 2021, s. 68). Çinli araştırmacı Li Ling, Lao She'nın romanlarında toplumsal cinsiyet bilincine dair yaptığı araştırmasında, Lao She'nın her ne kadar ataerkil sistemde kadınların ezilmesine karşı çıkıp özgürlüklerini kazanmalarını savunsa da, romanlarında sıklıkla bunun tersi yönde örtük eleştiriler gizli olduğunu ifade eder. Li, onun ataerkil geleneksel kodlar ile modern hümanist söylemler arasında çatıştığını, Lao She'nın bilinçaltında erkek otoritesini korumaya çalıştığını vurgular (Li, 2005).

Dikkati çeken bir diğer alegori ise, Lao She romanda 'Eşitlikfuscizm' kavramı üzerinden, Çin'de o dönem yaygın olan komünist ve sosyalist görüşe gönderme yapmaktadır (Ho, 1987). Bu kavram 'insanların birbirleri için yaşadıkları' bu düzende, 'herkes çalışır, herkes mutludur, herkes güvendedir'. 'Herkes büyük bir makinenin parçasıdır'. Bu ifadeler, ilk başta kulağa ideal bir düzen gibi gelse de, gerçekte durumlar bundan çok uzaktır. Romanda Küçük Akrep 'Eşitlikfuscizm' yaygarasının başa geldikten sonra amacının çiftçi ve işçiler dışında herkesi öldürmek olduğunu söyler. Ayrıca bu yaygaranın başa geldikten sonra ideolojisine uygun davranmadığı, verdiği sözleri tutmadığı aktarılır:

> Eşitlikfuscizm ideolojisine göre herkese uygun bir iş verilmeliydi ve herkese aynı aylıklar ödenmeliydi.……Dahası insanların birbirleri için yaşadıkları inancı aşılanmalıydı. Fakat bizim Eşitlikfuscizm Yaygarasının üyeleri ne ekonomiden ne de eğitimden anlıyordu. Boşu boşuna çok sayıda insan öldürülmüştü. Çiftçilik ve işçilikten başlamak istediler ama tarım ve sanayi hakkında en ufak fikirleri yoktu. ……İşçiler çalışmak istiyordu ama iş yoktu. Daha fazla insan öldürmek gerekiyordu. Daha az insan kalırsa işlerin kolaylaşacağını düşündüler. (Lao She, 2024, s.155-156)

Romandaki 'Eşitlikfuscizm' ironisi ve toplumsal şiddete yönelik eleştiriler yine Çin'de dönemin tarihi arka planından izler taşımaktadır. 1911 Devrimi'yle birlikte Çin Cumhuriyeti'nin kurulmasından kısa bir süre sonra, geçici Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturan Yuan Shikai'ın 1913 tarihinde Milliyetçi Parti'nin önde gelen ve Sun Yatsen'in yakın arkadaşlarından olan Song

Jiaoren'e suikast girişiminde bulunması, partiyi feshetmesi, anayasayı yürürlükten kaldırması gibi girişimleri, Çin toplumunda yeni rejim ile yeşeren umutların yeniden yok olmasına sebep olurken, Yuan Shikai'in ölümünden sonra da partinin reform girişimlerinin bir bir başarısız olması ülkeyi daha da çıkmaza sokar. 1921 tarihine gelindiğinde ise, Çin Komünist Partisi resmen kurulur. Sonraki süreçte, bu iki siyasi kesim ilk başta ortak hedefler doğrultusunda iş birliğine yanaşsa da, sonrasında aralarında şiddetli çatışmalar vuku bularak iç savaşın kapıları aralanır (Wang, 2011).

1920'li yılların sonlarına doğru, Milliyetçi Parti'nin mevcut hükümeti ve orduyu Komünist unsurlardan arındırma kararından sonra ikili arasındaki iş birliği resmen sona erer. 1927-1930 yılları arasında Çin Komünist Partisi, Milliyetçi Parti'nin tasfiye çabalarına karşı koymak amacıyla farklı tarihlerde büyük çaplı ayaklanmalar başlatır (Xiao & Cheng, 2017). Bu süreçte ülke genelinde pek çok çatışma yaşanmış, Lao She'nın da romanda şiddetle eleştirdiği gibi pek çok insan hayatını kaybetmiştir. Dönemin önemli isimlerinden Hu Zongduo'nun 'yanlışlıkla otuz bin vatandaşı öldürmeyi göze alabilirim ancak tek bir C.P (komünist) bile bırakmam' (Gao, 2025) sözleri dönemin şiddetini gözler önüne sermeye yetmektedir. Girilen çatışmalarda ağır yenilgiler alan ÇKP kadrosu, yönünü kırsala çevirerek kırsaldan şehri kuşatma stratejisini benimsemiş, şiddetin dozu giderek artmıştır. Sonrasında atılan adımların Çin'in gerçeklerine uymadığı ve doğrudan Çin'e transfer edilen Sovyet şehir ayaklanması modelinin yıkıcı sonuçlar doğurduğu anlaşılsa da, geçen süreçte çok sayıda sivil ve askeri kayıp verilmiştir (Xiao & Cheng, 2017).

Parti düzeyinde ikili çatışmalar dışında, ÇKP kontrolündeki kırsal kesimlerde ayaklanmalar sırasında bazı yerel örgütlerin kundaklama, adam öldürme eylemleri yürütmesi, özellikle toprak ağalarının ve memurların hedef gösterilmesi sonrasında toplu infazların gerçekleşmesi, şehirlerde toplumsal terör ortamının yaratılması gibi pek çok faaliyete girişilmesi, ülkedeki halihazırda var olan kaos ortamını daha da artırmıştır (Gao, 2025).

Ancak, her ne kadar Lao She, romanda 'eşilikfuscizm' kavramı üzerinden Komünizm/Sosyalizm eleştiri yapmış olsa da, onu doğrudan bir 'anti-komünist' olarak etiketlemek doğru olmayacaktır. Her ne kadar kendisi zaman zaman ÇKP'den uzak durmayı tercih etse, rejimin beklentisinin aksine proleter kahraman yaratmakta isteksiz dursa da (Meserve & Meserve, 1974), onun 'eşiflikfuscizm' eleştirisini, spesifik bir rejim eleştirisi olarak değil de, 1930'lu yıllarda KMT-CCP gerginliği ve agresif devrimci harekete karşı olduğunu ifade etmek daha doğru olacaktır.

Lao She'nin bu tarz bir karamsarlığa bürünmesi ve distopik bir eser kaleme almasının ardında yatan sebeplerin Çin'in iç dinamikleri dışında, onun yurtdışı seyahati sonrasında karşılaştığı kontrast ve kimlik çatışması da, bu durumun ardında yatan sebeplerden bazılarıdır. D.D.Wang Der'e (Wang Dewei) göre, Lao She, toplumun geneline yönelik sinik bir bakış açısı taşıdığını, toplumun kandırılmaya ve kullanılmaya karşı gönüllü olmalarından ötürü büyük bir öfke duyduğunu ifade eder. Yazarın savaş temalı bir başka öyküsü üzerine yaptığı tespitte, yazarın irrasyonel bir dünyada bireysel çabaların anlamsızlığı üzerine bir tutum geliştirdiğini vurgular. Ona göre savaş dönemi eserlerindeki karamsar havanın, yazarın 1930'lardaki pesimist tavrın ve kaos takıntısının bir devamı olduğu, Kedi Gezegeni romanının da bu temanın kökeni olduğuna işaret eder (Wang, 1989). Çin edebiyatı üzerine çalışmalar yürüten İspanyol araştırmacı Carles Prado-Fonts'a göre ise, Lao She, sahip olduğu Mançu kimliği ile, 'bir öteki gibi' *Kedi Gezegeni* eserini kaleme almıştır. Lao She'nın Londra'dan başlayarak Avrupa'nın farklı şehirlerine oradan da Singapur'a uzanan yurtdışı tecrübesi, onun *Kedi Gezegeni* romanını tematik açıdan etkileyen önemli unsurlardan biridir. Lao She'nın yurt dışında yaşadığı 'Çinli' ötekileştirmesi, Çin'de

yaşadığı 'Mançu' ötekileştirmesi, yazarın her iki yerde de bir yabancılaşma tecrübesi yaşamasına sebep olurken, aynı zamanda romanda olduğu gibi anlatıcının hem dışarıdan bakan bir gözlemci, hem de onlarla duygusal bağ kuran bir 'içerideki yabancı' ikileminin benzer tecrübeler olduğunu ifade eder (Prado-Fonts, 2014). Romanda anlatıcı 'ben' bir 'yabancı' olarak bir yandan kedi toplumunun ahlaksızlığı ve akılsızlığı yüzünden onlardan nefret ederken, bir yandan da onlara acımaktadır. Kendisini yer yer Küçük Akrep ve diğer zavallı gördüğü kedi insanlarla empati kurarken bulur. Onlara yardım etmek ister ancak elinden bir şey gelmez. Her ne kadar doğrudan yazar ve karakter eşitlemesi yapmak metin merkezli okumalarda indirgemeci bir tutum olarak değerlendirilse de, *Kedi Gezegeni*'nde yazarın kişisel deneyimleri ile kurgusal dünyanın iç içe geçtiği geçtiğini göz ardı etmek pek mümkün değildir.

Sonuç olarak bazı eleştirmenler romanın organik bir olay örgüsünden mahrum olduğunu ve karakterlerin oldukça yüzeysel ve tutarsız oldukları yönünde eleştiri sunsa da (Li, 1934; Wang, 1934), görüldüğü üzere toplumsal sorunların ifşası ve bunların acımasız bir şekilde eleştirisi yazar için ilk sıradadır. Bu eserin Çin edebiyatının en önemli distopyası (Ho, 1987) sayılmasının en büyük sebebi, yazıldığı dönemde romana içerik oluşturan ve yazarın edebi seçimlerini yönlendiren tarihi arka planın karanlığıdır. Romanın olay örgüsü ile tarihsel arka plan arasındaki benzerlikler ortaya konulduktan sonra, Lao She'nın eleştirel bir perspektifle ele aldığı ve alegorik bir anlatım aracılığıyla görünür kıldığı meseleleri üç ana başlık altında incelemek mümkündür.

Toplumsal Atalet ve Umursamazlık

Romanın ana kahramanı ve anlatıcısı olan 'Ben'in, Kedi Gezegeni'ne getirildikten sonra dikkatini çeken şeylerden ilki toplumsal atalettir. Kedi halkı çalışmayı sevmez, sürekli erteler. Rahatlarına ve eğlenceye oldukça düşkün olan kedi toplumu, hayatlarını keyif peşinde boş sohbetlerle geçirirler. Toplumun aydın görülen kişileri dahi, boş felsefi sohbetler yapmak, anlamını dahi tam olarak bilmediği yabancı kavramlar kullanarak gösteriş yapmaktan öteye gidemez. Tembelliklerinin yanında oldukça kibirli de olan kedi halkı, bu tutumlarını temellendirmek için bir de felsefi gerekçeler üretirler. Hatalarından ders çıkaracaklarına, bunları boş felsefi sözlerle meşrulaştırmaya çalışırlar.

Bunun yanında, toplum genelinde bir umursamazlık hakimdir. Kedi halkı uyuşuklukla uyanıklık hali arasında yaşamlarını sürdürür, bundan da hiçbir rahatsızlık duymazlar. Uyuşmuş zihinleri yüzünden, içlerinde bulundukları toplumsal çürümeyi göremez, ülkeleri için elzem olan reformları yapma girişiminde bulunmazlar. Ara ara yapılan toplu eylemler de, bilinçli bir toplumsal tepkinin yansıması olmaktan çok, çoğu kez bilinçsiz koparılan 'yaygara'lardan ibarettir:

> Hangi yaygara olursa olsun hepsinin sloganı 'ülke için, halk için'dir. Yönetici olduklarında imparator hazretlerinden para alırlar ve elbette imparator hazretlerinin verdiği parada halktan gelir. Eğer yönetici olamazlarsa durmadan yaygara kurarlar. Önce halkı kandırıp para toplarlar. Eğer halkı kandıramazlarsa askerlerle birleşip halka eziyet ederler. Ne kadar çok yaygara varsa ülke o kadar fakirleşir. (Lao She, 2024, s. 153)

Kedi Gezegeni'nde topluma sirayet etmiş olan bu atalet hali, sadece bireysel bir sorun olmaktan çok, ülkeyi yok oluşa sürükleyen toplumsal bir hastalıktır. *Kedi Gezegeni* bizlere vurdumduymaz bireyler, uyuşuk bir toplum, ilgisiz ve vizyonsuz bir yönetim, işlemeyen devlet kurumları ile, kısacası tam bir toplumsal yozlaşmanın ve çöken sistemin portresini sunmaktadır. Modern Çin edebiyatının babası olarak görülen Lu Xun'ün, yeni bir ulusal kimlik yaratma davasında, Çin toplumunda eleştirdiği karakteristik özelliklerinin başında tembellik ve uyuşukluk gelmektedir. Lu Xun gibi pek çok aydın, Çin halkının ruhuna işlemiş olan bu tavrı, eserlerinde

sıklıkla vurgulamış ve bunu toplumun ilerlemesinin önündeki en önemli engellerden biri olarak görmüştür. O yüzden, Lao She'nın romanında kedi halkının bu yönlerine yapılan şiddetli vurgunun ve bunu bir ülkenin yok oluşu ile bağdaştırmasındaki gerçekliği daha rahat kavrayabiliriz. Romanda eleştirilen şey, özünde dönemin Çin toplumudur ve onlarda kedi halkı gibi bunun farkında dahi olmadan yaşayıp gitmektedir, ta ki onları bekleyen yok oluşa kadar.

Ahlaki Çöküş ve Eğitimde Yozlaşma

Şüphesiz ki, toplumsal bağların çözüldüğü ve birlik duygusunun zayıfladığı hiçbir toplum yok olmaktan kurtulamaz. Ortak değerlerin aşınması, toplumda empatiden yoksun ve sorumluluk almaktan kaçınan bireylerin artmasına sebep olmaktadır. Herkesin sadece kendi çıkarını düşündüğü bir toplulukta da, toplumsal sorumluluk algısı ortadan kalkacağı için ortam güvensiz ve acımasız bir yere dönüşecektir. Lao She, *Kedi Gezegeni* romanında sıklıkla kedi halkının bencilliğine ve acımasızlığına değinir: "İnsanlar vardı ama insanlık yoktu. Yüzleri vardı ama utanmaları yoktu" (Lao She, 2024, s. 161) der. Ona göre bir toplumu yok oluşa götüren yegane şey, her zaman dış güçler olmak zorunda değildir. Dışsal etkenlere gelene kadar, bir ülkenin çöküşü ve toplumun yok oluşu, öncelikle toplumun kendi elleriyle olmaktadır. Kedi halkında herkes kendi kişisel çıkarının peşindedir ve bu oldukça normal karşılanmaktadır. Çin üzerine çalışmalar yürüten Amerikalı araştırmacı Lisa Raphals bir makalesinde eserdeki kedi insanların, Çin'deki toplumsal yozlaşmayı yansıtan ve amacı okurun nefret duyması için akıllıca kurgulanmış birer metafor olduğunu ifade eder. Kedi insanlar 1920'li ve 30'lu yıllarda yolsuzluğa bulaşmış savaş ağalarını, uyuşturucu bağımlısı halkı, ahlaki açıdan çökmüş bireyleri tasvir ederken, Lao She'nın, toplumsal bir eleştiri yapmak amacıyla 'itici öteki' modelini kullanarak, Batı bilimkurgusunda sıklıkla tekrarlanan 'sempatik uzaylı' modelinden ayrıştığını ifade eder (Raphals, 2013).

Bencil kedi toplumunda hiç kimse toplum yararına elini taşın altına koymaya yeltenmediği gibi, toplumsal sorumluluklarının da farkında değildir. Toplumda ortaklık, birlik, kolektif fayda gibi kavramlara önem verilmez, toplum kendi içinde oldukça kırılgan bir yapıdadır. Çünkü kolektif hareketin olmadığı toplumlarda , toplumu toplum yapan en önemli unsurların başında gelen toplumsal güven duygusu kedi toplumunda derinden aşınmıştır. Toplumlar, sorunlara karşı kolektif hareket etme ve çözüm bulma yeteneğini kaybetmesiyle birlikte, bireyler giderek kendilerini yalnız ve savunmasız hissetmeye başlar. Lao She'ya göre böylesine kendi içinde ayrışmış ve bencil bir toplum, dışarıdan bir saldırıya gerek olmadan, eninde sonunda yıkılmaya mahkumdur. Ki dediği gibi de olur, romanın sonunda düşman karşısında birlik olmak bir yana, düşmana yaranma yarışına girdikleri görülür. Zaten Lao She, sıklıkla 'düşmanı içeride arayan' bir figür olmuştur. Onun savaşı konu alan eserlerinde dahi odak noktası işgalci dış güçlerden ziyade Çin halkının ulusal direniş karşısındaki yolsuzlukları, ahlaki tutarsızlıkları olmuştur (Wang, 1989). Romanın sonuna doğru çatışmalardan hayatta kalan kedi insanlar, ülkeyi yabancılara ilk teslim eden kişi olup onların gözüne girebilmek için birbiriyle yarışırlar. Kanlarının son damlasına kadar savaşmak yerine, çoktan pes edip, yabancıların yönetimi altında gelecek planları yaparlar. Yabancılardan kaçmayı başarıp dağlara saklanan birkaç grup kedi insan da, yine aralarındaki anlaşmazlık yüzünden birbirini öldürür sona kalan iki kişi ise, yabancılar tarafından konuldukları kafeste birbirini ısırarak öldürür. Sonuç olarak, Lao She, tüm bunlar üzerinden dış güçlerden önce iç dinamiklerin nasıl toplumu parçaladığı ve birlik olamayan bir toplumun nasıl kolayca yok olabileceğini vurgulamaktadır.

Ayrıca, toplumda kolektif hareket eksikliğinin toplumsal güveni zedelemesinin yanı sıra, kamusal alanın işlevsizleşmesine de sebep olmaktadır. Çünkü katılım kültürünün zayıflaması, yurttaşlık bilincinin de aşınmasına yol açar. Kamuda hiçbir iş doğru düzgün yürütülememektedir, kurumlar vardır ancak sadece birer tabeladan ibarettir. Kedi Gezegeni'nde okullar göstermeliktir, bilgi yerine ezber, düşünme yerine taklit ön plandadır. Yazar, kahramanın ağzından eğitimcilerin sersemliğinin cahil öğrenciler yetiştirdiğini söyler:

> Öğrenciler siyasetle uğraşır ama bilgiye ilgi göstermezler. Gerçekten ülkeyi kurtarmayı samimiyetle istiyor olabilirler ama iktidarı ele geçirdikten sonra hiçbir şey beceremezler! Çünkü sorunları çözmek için gerekli bilgi ve yeteneğe sahip değiller. ….Gençler gerçek bilgiye sahip olmamış, sadece siyaseti kullanmak istemişlerdir….İşte bu nedenle okullardaki öğrenciler kitap okumaz. Birkaç yeni kelime ezberler, birkaç kötü fikir edinir ve kendilerini siyaset dehası zannederler. (Lao She, 2024, s. 154-155)

Kahramana göre, kedi gezegeninde verilen eğitim, *karaktersiz* ve *liyakatsiz*dir. Eğitimsiz bir toplum, manipülasyona açık bir toplumdur. Çünkü eğitim yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda bireylere, akıl ürütme, sorgulama ve analiz yapma gibi becerileri de kazandıran bir süreçtir. Bu yüzden eğitim sistemindeki çürüme, yine Lao She'nın dikkati çektiği sorunlardan biridir. Eğitimcileri karaktersiz ve liyakatsiz olmakla suçladığı gibi, eğitimcilerin toplum nezdinde sahip olması gereken toplumu aydınlatma sorumluluğunu da hatırlatır:

> Yeni eğitimin çöküşünün nedenini sorarsan, buna cevap veremem. Bence bunun nedeni karakter olmamasıdır. Neden yeni eğitim ilk geldiği sıralarda insanlar onu sevdi? Çünkü herkes daha fazla para kazanmak istiyordu ama çocuklarının daha fazla bilgi edinip daha fazla şeyi anlamasını düşünmediler. Yeni yeni ve kullanışlı şeyler üretmek istediler ama daha fazla hakikati öğrenmeyi istemediler. Bu tavır eğitimin sağlam karaktere sahip, araştırma ruhu olan insanlar yetiştirmesi engelledi. Yeni okullar kuruldu ama okuldaki insanların karakteri yoktu. ….Karakterlerin zayıflaması çoğu zaman ekonomik sorunlardan kaynaklanıyor. ….Eğer eğitimle uğraşanlar gerçekten karakter sahibi olursa yetiştirdikleri öğrenciler de karakter sahibi olacaktır. …Herkes -özellikle eğitimle uğraşan insanlar- toplumun karanlığından bahsediyor. İyi ama toplumun karanlığın aydınlatma sorumluluğu kimde? Eğitimle uğraşanlar toplumun karanlığından şikayet ediyorlar ama toplumu aydınlatma sorumluluklarını unutmuşlar. Bu karanlıkta onların karakterlerinin kapkaranlık gökyüzündeki yıldızlar gibi aydın aydınlık olması gerektiğini unutmuşlarsa bu toplumun bir umudu olabilir mi? ….Öğretmenlerin karakteri yoksa öğrenciler de olmaz. (Lao She, 2024, s. 128-129)

Sonuç olarak, bir toplumun kurtuluş reçetesi olan eğitim, yine bu sistemde görülen çürüme yüzünden, bir domino etkisiyle toplumun muhtelif noktalarında çürümeyi hızlandırır. Kedi Gezegeni'nde liyakatsiz eğitimciler, liyakatsiz öğrenciler yetiştirmiş, zamanla liyakatsiz bir toplum yaratılmıştır. Toplumu birbirine bağlayan ahlaki kodların da yok olmasıyla oluşan bu güvensiz ve çıkarcı kedi toplumunun birlikte hareket edebildiği tek istikamet, felaketlerine götüren yolda birlikte yürüdükleri yoldur.

Taklitçilik ve Kültürel Kimlik Kaybı

Batı taklitçiliği, modernleşme sürecinden geçen pek çok Doğu toplumunda görülen bir tür hastalıktır. XX. yüzyılın başları, Çin toplumunda büyük değişimlerin yaşandığı, kültür kodlarının gelenek sınırlarını aşarak, batıya kaydığı bir dönem olmuştur. Edebiyattan siyasete, pek çok alanda Batı kaynaklı fikir akımları ve uygulamanın bir mantık süzgecinden geçirilmeden doğrudan Çin toplumuna adapte edilmeye çalışılması, pek çok sorunu da yanında getirmiştir. Çin kültürüne sonradan eklemlenen ve eğreti duran pek çok 'hâl ve tavır', Lao She gibi pek çok aydının eleştirisine sebep olmuştur.

Lao She, roman üzerinden yaşadığı dönemde Çin toplumunun Batı karşısındaki tavrına göndermeler yapar. Kedi toplumu, hususi toplumsal kodları üzerinden kendilerine uygun ve

gerekli olan reformları yapmak yerine, sürekli diğer toplumları taklit etmeye çalışır. Kendi kültürel ve sosyo-ekonomik dinamiklerinin göz ardı edilerek, başka toplumların değer ve modellerinin doğrudan kopyalama eğilimine gidilmesi, beklenen sonuçları vermediği gibi, uzun vadede toplum için ciddi sorunlar doğurmuştur. Kedi Gezegeni'nde yapılan reformlar çoğunlukla 'biçimsel' düzeyde kalmış, içselleştirilemeyen bu girişimler yüzünden yerleşik zihniyetin dönüşümü bir türlü gerçekleşmemiştir: "Eğer bize has özelliklerin ne olduğunu öğrenmek istiyorsan söyleyeyim. Bizim özelliğimiz taklit etmeye çalıştıkça daha da kötüye gitmektir" (Lao She, 2024, s. 151).

Ayrıca bu 'taklitçilik' ve 'ithal reform' furyasının bir diğer sonucu da, toplumda görülen kimlik krizi ve kendine yabancılaşmadır. Dışarıdan ithal edilenin sorgusuz sualsiz alınması ve üstün kabul edilmesi, günün sonunda yerel olanı değersizleştirir. Bu yüzden, Kedi Gezegeni'nde de pek çok kendi diline ve kültürüne yabancılaşmış 'aydın' görünümlü bir sınıf vardır. Bu insanlar sıklıkla 'İşgalfuscizm', 'Eşitlikfuscizm' gibi devrimci kavramları dillerine pelesenk ederler. Daha da trajikomiği ise, protesto amaçlı yaptıkları 'yaygara'larda çoğunlukla anlamını dahi bilmedikleri sloganlar atarlar: Eşitlikfuscizm'i gerçekleştirelim!...Eşitlikfuscizm bizimdir! Tanrı Mazu şöyle demiştir; Puluopuluopulapu, Didongdidong'un Diyaya'sının üst ve alt sınıflarının Hualala'sıdır! Haydi saraya!" (Lao She, 2024, s. 180). Yazarın, yaşanan durumun trajikomikliğini göstermek için rasgele tuşlara basılmış gibi kavramlar uydurması, kedi halkının kopardığı yaygaranın nasıl içi boş söylemler olduğunu vurgulamaktadır. Yazarın ifadesiyle yabancı ülkelerde hasta tedavi eden siyasi ideolojilerin, Kedi Gezegeni'nde tam tersi etki yaratması, insanların bilgisiz ve devrimin gerektirdiği asil karakterden yoksun olmasına bağlanmaktadır. İçi doldurulamayan siyasal kavramlar veya ideolojiler, toplumlara tedavi yerine yıkım getirmektedir. Kedi toplumunun taklitçilikten hareket eden reform teşebbüsleri, özsel bir yenilenme sağlayamamış ve yüzeysel bir taklit olarak kalmıştır: "Efendim siz pantolon giymiyor musunuz? Biz Aydınlar işi yabancı ülkelerin bilimini, ahlakini, adetlerini ve geleneklerini tanıtmaktır. O yüzden biz de pantolon giymeye başladık. " Sonra şöyle devam etti "Bu bir devrimdir." "Devrim bu kadar kolay bir şey mi?" diye düşündüm" (Lao She, 2024, s. 147). Yazar, kedi insanların kelimelerden çok zarar gördüğünü ifade ederek, körü körüne ve bilinçsizce yapılan her türlü girişimin ucuz bir taklitten öteye gidemediği ve toplumun içine düştüğü trajediyi gözler önüne sermektedir.

Kedi halkı için 'özgürlük' demek birisini öldürebilme ve komşusunu soyabilme hakkı demektir ve bu 'özgürlük' kanunlarda yasal olduğu için, 'öldürmek bir tür sanat haline gelmiş'tir. İnsan öldürme yöntemleri (neredeyse) şiir yazmak kadar incelikli olmuştur. Kedi halkının yabancılara karşı duydukları saygı özünde içten içe duydukları korkudan kaynaklanmaktadır. Kedi insanlarda aynı Lu Xun başta olmak üzere pek çok aydının Çin toplumunda şiddetle eleştirdiği karakteristik özelliklerden birine sahiptir: o da kendinden zayıf birini gördüklerinde kurt kesilip, kendilerinden güçlü birini gördüklerinde ise korkak bir koyun gibi sinerler. Yine aynı şekilde Afyon Savaşları ile girilen yeni süreç ve sonrasında, yabancıların Çin'de sahip olduğu imtiyazlara, romanda da değinilmiştir. Büyük Akrep der ki:

> Sen birini öldürsen kimse bununla ilgilenmez, Kedi Ülkesi kanunları yabancılar için geçerli değildir.⋯⋯Taşrada birini öldürsen onu öylece olduğu yerde bırakabilirsin⋯⋯Eğer şehirde birini öldürsen mahkemeye bildirmen yeterlidir. Yargıç bile sana samimiyetle teşekkür eder. (Lao She, 2024, s.50)

Sonuç olarak, yabancı kültürlerin etkisi altında, hem yabancılardan korkan ancak bir o kadar da onlara özenen, onları taklit etmekten duramayan, bu süreçte de kendi kültürel kimliklerini

kaybeden kedi halkı, kendilerinin göremediği, farkına varamadığı traji-komik bir durumda yaşamlarını sürdürmektedir.

Sonuç

Lao She, Kedi Gezegeni adlı eseri aracılığıyla, alegorik ve hiciv yüklü bir anlatım kurarak, dönemin Çin toplumuna yönelik çok katmanlı, derinlikli ve eleştirel bir çözümleme ortaya koymuştur; bu çerçevede yalnızca siyasal ve toplumsal yapıyı değil, aynı zamanda kültürel yozlaşmayı, aydınların konumunu ve modernleşme sürecinin yarattığı kırılmaları da incelikli bir biçimde sorgulamıştır. Kedi Gezegeni'nde karşılaşılan pek çok toplumsal sorun ve geçirilen süreç, özünde XX. yüzyılın başında Çin toplumunun da deneyimlediği benzer bir süreçtir. Bilimkurgu romanı olma yolunda döneminin sınırlarını zorlayan *Kedi Gezegeni* romanı, Çin'in modernleşme tarihini, bu süreçte çektiği sancıları gözler önüne seren en önemli edebi yansımalardan biridir. Yazarın, özellikle romanın sonuna doğru kalemini didaktik bir araç olarak kullanması ve sayfalarca süren öğütler kaleme alması, romanın dönemin Çin toplumuna yönelik yazıldığını açık bir şekilde göstermektedir.

Lao She, romandaki büyülü yapraklar (afyon), Büyük Akrep (toprak ağaları), Kedi seçkinleri (savaş ağaları) , Genç Akrep (yeni nesil aydın), Eşitlikfuscizm (Komünizm ve Sosyalizm vb.) gibi pek çok alegorik unsur üzerinden dönemin sorunlarını ustaca ifşalamaya çalışmıştır. Kurguladığı distopik dünya ile toplumu şiddetle eleştirirken, yine aynı şekilde toplumu içinde bulunduğu çıkmazdan çıkarmaya ve daldığı rüyadan uyandırmaya çalışmıştır. Bir 'şair'in özelliklerinden bahsettiği bir yazısında 'şair'i sıradan bir insan tipinden farklı, idealist ve hakikat arayışına adanmış bir kişi olarak tanımladıktan sonra onun toplumla çoğu zaman uyumsuz olduğunu vurgular ve bu nedenle ona 'çılgın' ya da 'meczup' denildiğinden bahseder. Metnin devamında ise, tam da kendisini intihara sürükleyen süreci anlatırcasına omuzlarından ağır yükten bahseder:

> Bu 'çılgın', küçük ve önemsiz sayılabilecek davranışları genel amaç açısından ihmal edebilir; fakat büyük meseleler söz konusu olduğunda asla gevşeklik göstermez. Başkalarının tam bir coşku içinde, şarkı söyleyip dans ederek huzur içinde yaşadığı anlarda, o çoğu kimse tarafından hoş karşılanmayacak biçimde herkesi uyarmaya kalkışır. Herkes neşeyle gülüp eğlenirken o gözyaşlarına boğulur. Nihayet toplumda gerçekten bir felaket baş gösterdiğinde ise, kendi bedenini ortaya koyarak uyarıda bulunur; suya atlar, kendini feda eder! (Shu, 2011, 254)

Lao She, tam da yazısında bahsettiği gibi, bir gün Pekin'de bulunan Taiping gölüne atlayarak kendini feda eder. 1966 yılında aramızdan ayrılmayı seçtiğinde henüz 67 yaşındaydı, onu intihara[3] sürükleyen asıl sebep neydi bilinmez ancak Çin toplumunun içinden geçtiği buhran dolu günler ve dönemin baskıları onun kendi toplumuna karşı sahip olduğu umutlarını kaybetmesine yol açtığı çıkarımında bulunmak çok da tutarsız olmayacaktır. *Kedi Gezegeni,* onu bu sonuca götüren yolun nasıl döşendiğini ve giderek yaklaşan çöküşe karşı onun sessiz çığlığını somutlaştırması açısından okurlara önemli ipuçları sunmaktadır.

Extended Abstract

Written in 1932, *Cat Country* is a significant work that consolidates Lao She's distinctive position in modern Chinese literature and is regarded as an indigenous representative of the science fiction tradition. The novel centers on a narrator who, while traveling to Mars, is brought to Cat Country after his spaceship crashes there, and who recounts his experiences and observations of

[3] Her ne kadar edebiyat camiasında onun intihar etmediği, öldürüldüğünü düşünenler olsa da, genel kabul gören görüş onun intihar ettiği yönündedir.

the society in the first person. Cat Country, an ancient planet inhabited by cat-faced people, is ruled by a cat known as the Scorpion. During his stay on the planet, the narrator closely observes the cat people's social structure and reveals the conditions that gradually drive them toward collapse.

This article examines how Lao She deciphers the structural and moral decline of Chinese society in the 1930s through the allegorical elements of *Cat Country* and explores science fiction's role in critiquing social reality. The study adopts a text-centered close reading and historicist critical approach. The text is analyzed through the themes of "social inertia," "the corruption of education," and "cultural imitation." At the same time, the author's fictional choices and use of satire are interpreted alongside the text's historical background to uncover its allegorical meanings.

The character portrayals and social issues addressed in the novel correspond to the historical and social conditions of Lao She's time to a significant extent. Numerous historical and social phenomena are reflected in the novel, either directly or in transformed form, including conflicts between the older and younger generations, the emergence of a new generation of intellectuals, the question of women in the process of modernization, the condition of traditional women oppressed under the feudal system, the Japanese occupation, and conflicts among warlords.

The issues that Lao She highlights and addresses allegorically from a critical perspective in the novel can be examined under three main headings. The first is social inertia and indifference. The cat people dislike working and constantly procrastinate. Beyond their laziness, the cat people are highly arrogant and even offer philosophical justifications to legitimize their attitudes. Rather than learning from their mistakes, they attempt to rationalize them through empty philosophical expressions. Indifference also prevails throughout cat society. Because their minds are numbed, they cannot perceive the social decay in which they are immersed or attempt the reforms essential to their country. The collective actions that occasionally take place are often nothing more than unconscious outbursts of "clamor," rather than conscious social responses. The state of inertia that has permeated Cat Country is therefore not merely an individual problem but a social disease that drives the country toward destruction.

Another issue highlighted by Lao She is moral decline and the corruption of education. For Lao She, the only force that can lead a society to destruction does not necessarily have to be external. Before external factors come into play, a country's decline and society's destruction first occur through society's own actions. Because selfishness among the cat people has reached an extreme, no one is willing to contribute to the common good, nor are they aware of their social responsibilities. Concepts such as solidarity, unity, and collective benefit are not valued, leaving society highly fragile within itself. According to Lao She, a society so divided and selfish is ultimately doomed to collapse even without an external attack. As happens at the end of the novel, rather than uniting against the enemy, the cat people compete with one another to win the enemy's favor. Furthermore, in Cat Country, schools are merely for show, with memorization prioritized over knowledge and imitation over thought. Through the protagonist's voice, the author suggests that educators' foolishness produces ignorant students. The decay of the educational system is therefore another issue to which Lao She draws particular attention.

Another recurring issue in the novel is imitation and the loss of cultural identity. Rather than undertaking reforms suited to, and necessary for, their own society based on their particular social codes, the cat people continually attempt to imitate other societies. The reforms implemented in Cat Country largely remain at a "formal" level, and because these initiatives cannot be internalized,

the established mentality never changes. Another consequence of this wave of "imitation" and "imported reforms" is the identity crisis and alienation observed in society. The unquestioning adoption of what is imported from outside and its acceptance as superior ultimately devalues what is local. Thus, Cat Country is populated by a class of people who appear to be intellectuals but are deeply alienated from their own language and culture. They frequently repeat revolutionary concepts such as "Everybody Shareskyism." By stating that the cat people have suffered more from words than anything else, the author exposes the tragedy into which society has fallen and shows that every blind, unconscious undertaking can amount to nothing more than a cheap imitation.

In conclusion, through Cat Country, Lao She constructs an allegorical and highly satirical narrative that offers a multilayered, profound, and critical analysis of Chinese society during the period. Within this framework, he questions not only political and social structures but also cultural degeneration, the position of intellectuals, and the ruptures generated by modernization. Many of the social problems and processes encountered in Cat Country essentially parallel those experienced by Chinese society at the beginning of the twentieth century. Pushing beyond the boundaries of a science fiction novel, Cat Country offers one of the most significant literary reflections on China's history of modernization and the pain of this process. Through numerous allegorical elements in the novel—such as the magical leaves (opium), the Scorpion (landlords), the cat elites (warlords), the Young Scorpion (the new generation of intellectuals), and Everybody Shareskyism (Communism and Socialism, etc.)—Lao She seeks to expose the problems of his time skillfully. Through the dystopian world he constructs, he not only harshly criticizes society but also attempts to help it escape the impasse in which it finds itself and awaken from the dream into which it has fallen.

Kaynakça

Bady, P. (2005). *Xiaoshuojia Lao She* (Y. Wu, Çev.). Changjiang Wenyi Chubanshe.

Dong, R. (2017). *Zhongguo bainian kehuan shihua*. Tsinghua Daxue Chubanshe.

Gao, J. (2025). Zhonggong Zhongyang baodong zhengce de chuandi yu Hubei Sheng de yinying (1927–1928). *Hubei Ligong Xueyuan Xuebao (Renwen Shehui Kexue Ban), 42*(1).

Ho, T. K. K. (1987). Cat Country: A dystopian satire. *Modern Chinese Literature, 3*(1/2), 71–89.

Jia, L. (2016). "Ai" zai "mori" kaihua—Liang Qichao yu *Shijie mori ji*. *Nanfang Wentan*, (6), 50–53.

Jia, L. (2017). "Wanqing kehuan xiaoshuo" gainian bianxi. *Zhongguo Xiandai Wenxue Yanjiu Congkan*, (8), 62–77.

Jiao, H. (2012). Guan yu Lao She *Mao Cheng Ji* wenxue tese de yanjiu yu sikao. *Mingzuo XinsHang*, (8), 127–130.

Lao, S. (1985). Wo zenyang xie "Mao cheng ji". In Z. Cang & H. Wu (Ed.), *Lao She yanjiu ziliao*. Beijing Shiyue Wenyi Chubanshe.

Lao, S. (2021). Xianhua. In G. Xu (Ed.), *Lao She sanwen*. Renmin Wenxue Chubanshe.

Lao, S. (2024). *Kedi Gezegeni* (G. Fidan & T. Guozhong, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Li, C. (1934). Maocheng ji (shuping): Review of *Cat Country*. *Guowen Zhoubao, 11*(2), 1–4.

Li, L. (2005). Lao She xiaoshuo de xingbie yishi. *Nanjing Daxue Xuebao*, (6).

Liang, Q. (1999). Lun xiaoshuo yu qunzhi zhi guanxi. In G. Yang & X. Wang (Eds.), *Liang Qichao quanji*. Beijing Chubanshe.

Meserve, W. J., & Meserve, R. I. (1974). Lao Sheh: From "people's artist" to "an enemy of the people." *Comparative Drama, 8*(2), 143–156.

Prado-Fonts, C. (2014). The anxiety of fiction: Reexamining Lao She's early novels. *Modern Chinese Literature and Culture, 26*(2), 177–215. DOI: 10.2037/43492547

Raphals, L. (2013). Alterity and alien contact in Lao She's Martian dystopia, *Cat Country*. *Science Fiction Studies, 40*(1), 73–85. DOI: 10.5621/sciefictstud.40.1.0073

Shi, C. (1982). Shi lun *Mao Cheng Ji*. *Zhongguo Xiandai Wenxue Yanjiu Congkan*, (4), 120–132.

Shu, Y. (2011). Zai tan Lao She zhi si. In S. Lao, *Wo zhe yi beizi: Lao She zishu* (X. Xu, Ed.). Jiangsu Wenyi Chubanshe.

Song, M. (2020). *Zhongguo kehuan xin langchao: Lishi, shixue, wenben*. Shanghai Wenyi Chubanshe.

Wang, D. D. W. (1989). Lao She's wartime fiction. *Modern Chinese Literature, 5*(2), 197–218.

Wang, D. W. (2003). *Bei yayi de xiandaixing: Wan Qing xiaoshuo xin lun*. Maitian Chubanshe.

Wang, L. (2011). Qianyi jindai Guogong liangdang guanxi de bianhua. *Keji Xinxi*, (28).

Wang, S. (1934). Maocheng ji (shuping): Review of *Cat Country*. *Xiandai, 4*(3), 625–628.

Wu, Y. (2013). Great Wall Planet: Introducing Chinese science fiction (P. Wang, Trans., with R. Nichols). *Science Fiction Studies, 40*(1), 1–14. DOI: 10.5621/sciefictstud.40.1.0001

Xia, Z. (2015). *Zhongguo xiandai xiaoshuo shi*. Xianggang Zhongwen Daxue Chubanshe.

Xiao, Y., & Cheng, W. (2017). Nanchang qiyi, Qiushou qiyi, Guangzhou qiyi bijiao fenxi yanjiu. *Jiamusi Zhiye Xueyuan Xuebao*, (8), 177.

Xiaren. (1905). Xiaoshuo cong hua. *Xin Xiaoshuo*, 2(1).

Yuan, L. (1997). Fengci jiazuo *Mao Cheng Ji*. *Qilu Xuekan*, (5), 24–33.

Zhongguo Kangri Zhanzheng Shi Bianxiezu. (2011). *Zhongguo Kangri Zhanzheng Shi*. Renmin Chubanshe.

Zhou, L. (2012). *Qingmo xiaoshuo zhong de nüxing xiangxiang (1902–1911)*. Fudan Daxue Chubanshe.

Etik Beyan/Ethical Statement: Yazar, çalışmada bilimsel ve etik ilkelere uyulduğunu ve yararlanılan tüm kaynakların belirtildiğini beyan eder. / The author declares that scientific and ethical principles were followed and all sources were properly cited.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı/Declaration of Artificial Intelligence Use: Yazar, bu çalışmanın hazırlanması ve yazımı sürecinde üretken yapay zekâ veya yapay zekâ destekli herhangi bir araç kullanılmadığını beyan eder. / The author declares that no generative artificial intelligence or AI-assisted tools were used in the preparation or writing of this study.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Yazar herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder. / The author declares no conflict of interest.

Telif Hakkı & Lisans/Copyright & License: Yazar çalışmasının telif hakkına sahiptir ve çalışma CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / The author retains the copyright to the work, which is published under the CC BY-NC 4.0 license.

Yayıncı Notu/Publisher's Note: İfade edilen görüşler yalnızca yazara aittir. Yayıncı, yargı alanı ve kurumsal aidiyetlere ilişkin iddialar konusunda tarafsızdır. / The views expressed are solely those of the author. The publisher remains neutral with regard to jurisdictional claims and institutional affiliations.